

Sygn. akt I UK 379/19

POSTANOWIENIE

Dnia 8 grudnia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Prusinowski

w sprawie z odwołania V. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Z.
z udziałem Prokuratora Prokuratury Okręgowej w G.
oraz zainteresowanych: J. F., R. K. i M. W.
o ustalenie podstawy wymiaru składek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 8 grudnia 2020 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 11 kwietnia 2019 r., sygn. akt III AUa (...),

odrzuca skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Decyzjami z dnia 29 lipca 2016 r. - Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. stwierdził, że ubezpieczone: R.K. i J.F. w okresie od 1 lipca 2012 r. podlegają obowiązkowym ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu i dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu z tytułu umów zlecenia u płatnika składek S. Sp. z o.o. w G.. Jednocześnie ZUS ustalił podstawę wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne, rentowe, wypadkowe, dobrowolne ubezpieczenie chorobowe oraz obowiązkowe ubezpieczenie zdrowotne za okresy sporne (maksymalnie do września 2013 r.) i stwierdził, że płatnikiem składek dla zainteresowanych jest S. Sp. z o.o. w G.. Decyzją z dnia 29 lipca 2016 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. ustalił dla ubezpieczonej M. W.

podstawę wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenie zdrowotne za okres od 1 lipca 2012 r. do września 2013 r. w wysokości określonej w/w decyzją z tytułu umowy zlecenia u płatnika składek S. Sp. z o.o. w G..

W odwołaniach od powyższych decyzji S. Sp. z o.o. (obecnie V. Spółka z o.o.) wniosła o ich zmianę i uznanie, że nie jest płatnikiem składek dla zainteresowanych R. K., J. F. i M. W. . Odwołująca się Spółka podniosła, iż w okresach spornych nie była płatnikiem składek dla zainteresowanych i nie pozostawała z nimi w jakimkolwiek stosunku prawnym. Odwołująca wskazała, iż zleciła usługi sprzątania obiektów należących do kontrahentów odwołującej na zasadzie podwykonawstwa spółkom R. Sp. z o.o., a następnie K. Sp. z o.o. i to te firmy są płatnikiem składek dla zainteresowanych.

Sąd Okręgowy w G. wyrokiem z dnia 27 listopada 2017 r. zmienił zaskarżone decyzje w ten sposób, że stwierdził, iż zainteresowane z tytułu umowy zlecenia nie podlegają obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu u odwołującej S. Sp. z o.o. w G. oraz że odwołująca nie jest płatnikiem składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne za sporny okres. W sprawie tej Sąd Okręgowy ustalił, że odwołująca się Spółka w ramach prowadzonej działalności wykonuje usługi sprzątania dla różnych firm. Z dniem 1 lipca 2012 r., w oparciu o umowę zawartą ze spółką R., na podstawie art. 23¹ k.p. przekazała spółce R. swoich pracowników. Z tym samym dniem przekazała też do spółki R. część swojego sprzętu do utrzymywania czystości, tj. prostych sprzętów sprzątających, jak wiaderka, mopy, szczotki. W dniu 31 października 2012 r. zawarta została umowa-porozumienia, na mocy której R. Sp. z o.o. przekazała część swoich pracowników do K. Sp. z o.o. w O.. Natomiast w dniu 1 listopada 2012 r. odwołująca S. Sp. z o.o. zawarła z K. Sp. z o.o. w O. umowę o świadczenie usług, będących przedmiotem jej działalności, tj. czynności utrzymania czystości. Spółka K. zobowiązała się do wykonywania tych usług, przy pomocy pozostających w jej dyspozycji zasobów osobowych. W oparciu o powyższe umowy, R. Sp. z o.o., a następnie K. Sp. z o.o. w O. świadczyły dla odwołującej usługi utrzymania czystości m.in. w budynkach P. S.A. w K.. Prace te, w okresach objętych skarżonymi decyzjami, faktycznie były wykonywane przez zainteresowane, tj. R. K., J. F. i M. W. na podstawie umów zlecenia zawieranych w okresie od 1 lipca 2012 r.

do 31 października 2012 r. z R. Sp. z o.o., a następnie w okresie od 1 listopada 2012 r. do 30 września 2013 r. ze spółką K.. W powyższych okresach Spółki te, tj. R. Sp. z o.o. i K. zgłosiły zainteresowane do ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych oraz wypłacały im stosowne wynagrodzenia, co ma potwierdzenie m.in. w dokumentach bankowych przedstawionych przez zainteresowane do akt sprawy.

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 11 kwietnia 2019 r. oddalił apelację organu rentowego od wyroku Sądu Okręgowego w G. z dnia 27 listopada 2017 r. Sąd Apelacyjny w motywach orzeczenia podniósł, że decyzje ustalające podleganie danej osoby ubezpieczeniom społecznym jako przyjmującego zlecenie, będące przedmiotem kontroli w niniejszym postępowaniu, rozstrzygają wyłącznie to, czy dany podmiot jest płatnikiem składek (dającym zlecenie). Nie budziło bowiem wątpliwości wykonywanie umów zlecenia przez zainteresowane, ale to na rzecz jakiego podmiotu czynności wynikające z tych umów były wykonywane. Z poczynionych w sprawie ustaleń wynikało, że zainteresowane nie świadczyły pracy w ramach zawartych umów zlecenia na rzecz odwołującej się Spółki.

Skarga kasacyjna organu rentowego została oparta na naruszeniu: art. 379 pkt 5 k.p.c. w związku z art. 149 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 2 k.p.c. i art. 477¹¹ § 1 i 2 k.p.c.; art. 149 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. w związku z art. 477¹¹ § 1 i 2 k.p.c.; art. 38a ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe; art. 382 k.p.c. w związku z art. 328 § 2 k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c.; art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c. w zw. z art. 328 § 2 k.p.c.; art. 750 k.c. w związku z art. 734 § 1 k.c.; art. 750 k.c. w związku z art. 734 § 1 k.c., art. 58 § 1 i 2 k.c., art. 353¹ k.c.

Organ rentowy wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na nieważność postępowania, o której mowa w art. 379 pkt 5 k.p.c., na skutek niewzewwania Syndyka masy upadłości K. Sp. z o.o. w upadłości likwidacyjnej w O. do udziału w rozprawie apelacyjnej, na której zapadł wyrok, co pozbawiło ten podmiot możliwości obrony jego praw objętych sporem, jak i skutecznego zakwestionowania poglądu Sądu drugiej instancji o pozbawieniu go przymiotu osoby zainteresowanej w rozumieniu art. 477¹¹ k.p.c.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych wskazał również na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, sprowadzającego się do ustalenia, czy w razie zaskarżenia decyzji zawierającej m.in. określenie płatnika zobowiązanego do opłacania składek za danego ubezpieczonego z danego tytułu, w następstwie zakwestionowania przez organ rentowy ważności zgłoszenia do ubezpieczeń dokonanego dla tego ubezpieczonego z tego samego tytułu przez innego płatnika, w sytuacji innej niż opisana w art. 8 ust. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, przez podmiot, który nie jest adresatem decyzji, podmiot ten ma w postępowaniu sądowym prowadzonym z odwołania od tej decyzji status zainteresowanego w rozumieniu art. 477¹¹ § 2 k.p.c. i czy niewezwanie tego podmiotu w charakterze zainteresowanego do udziału w sprawie apelacyjnej godzi w jego uprawnienie do obrony swoich praw, przy uwzględnieniu, że zgodnie z art. 477¹¹ § 1 k.p.c. zainteresowany po wstąpieniu do sprawy ma status strony w postępowaniu sądowym w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych.

Ostatnią okolicznością wskazaną przez skarżącego była potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie Sądu Apelacyjnego w (...), który dokonując wykładni art. 734 k.c. i art. 750 k.c. w kontekście przepisów ubezpieczeniowych, tj. art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 12 ust. 1 oraz art. 13 pkt 2 i art. 4a ustawy systemowej przyjmuje dwa stanowiska: a) pierwsze, zgodnie z którym dla wywołania skutków prawnych związanych z zaistnieniem danego stosunku zobowiązaniowego rodzącego tytuł do podlegania ubezpieczeniom społecznym, wystarcza sam fakt wykonywania czynności sprzątania przez ubezpieczone oraz wypłata wynagrodzenia bez konieczności badania, czy wskazane umowy były faktycznie realizowane między konkretnymi podmiotami wskazanymi, jako strony umowy (tj. między spółkami R. i K. a ubezpieczonymi) w granicach wyznaczonych przez art. 734 k.c. w związku z art. 750 k.c. oraz z pominięciem potrzeby badania ważności umów o współpracy zawartych przez Spółkę S. i R. oraz K.. i ich wpływu na ważność, czy skuteczność umów zlecenia b) drugie, według którego dla wywołania skutków prawnych związanych z istnieniem danego stosunku zobowiązaniowego nie wystarcza formalne zawarcie umowy i potwierdzenie wykonywania usług sprzątania przez ubezpieczone, ale decydujące jest także ustalenie podmiotu, na którego rzecz

praca była w rzeczywistości świadczona, w szczególności, gdy z zapisów umów o współpracy wynika, że ubezpieczone miały przez Spółkę S. określony czas i miejsce wykonywania pracy, usługi, były podporządkowane regulaminowi pracy tej Spółki oraz poleceniom kierownictwa, zatrudnionego przez Spółkę S., a rola spółek outsourcingowych ograniczona była jedynie do pośrednictwa finansowego, technicznych operacji przelewów bankowych wynagrodzeń w granicach środków pozyskanych od klienta i obsługi kadrowo-rachunkowej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna podlega odrzuceniu. Stosownie do art. 398² § 1 k.p.c. skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż pięćdziesiąt tysięcy złotych, a w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych - niższa niż dziesięć tysięcy złotych. Jednakże w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie i o wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. Niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia skarga kasacyjna przysługuje także w sprawach o odszkodowanie z tytułu wyrządzenia szkody przez wydanie prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem.

W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie (art. 477⁹ k.p.c., art. 477¹⁴ k.p.c.; por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 13 maja 1999 r., II UZ 52/99, OSNAPiUS 2000 nr 15, poz. 601; z dnia 20 stycznia 2010 r., II UZ 49/09, LEX nr 583831; z dnia 22 lutego 2012 r., II UK 275/11, LEX nr 1215286, czy wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 kwietnia 2010 r., II UK 309/09, LEX nr 604210), w granicach jej treści i zakresu odwołania. Wobec tego skarga kasacyjna z określoną przez organ rentowy wartością przedmiotu zaskarżenia odpowiednio w kwotach 7.161,00 zł 5.178,00 zł oraz 1.379,00 zł okazała się przedmiotowo niedopuszczalna ze względu na wartość niższą niż 10.000 zł. Zauważyć trzeba, że rozpoznawana sprawa została wszczęta

odwołaniem od decyzji ustalających podleganie zainteresowanych na podstawie umowy zlecenia obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym oraz ustalających podstawę wymiaru składek ich płatnikowi, w którym odwołująca się Spółka domagała się zmiany zaskarżonej decyzji przez orzeczenie, że płatnikiem składek na ubezpieczenia społeczne za zainteresowane w okresie objętym zaskarżoną decyzją są spółki R. oraz K.. A zatem istotą sporu nie było ustalenie tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym, ale ustalenie podmiotu zobowiązanego do odprowadzania składek na ubezpieczenia społeczne, którego tytuł stanowiła niekwestionowana przez strony umowa zlecenia wykonywana przez zainteresowane. Innymi słowy nie było przedmiotem odwołania od zaskarżonych decyzji podleganie ubezpieczeniom społecznym, lecz ustalenie podmiotu zobowiązanego do zapłaty składek z tego tytułu.

W sprawie dotyczącej poboru składki z tytułu podlegania obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, dopuszczalność skargi kasacyjnej zależy zaś od wartości przedmiotu zaskarżenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 9 października 2002 r., II UZ 94/02, OSNP 2004 nr 6, poz. 107; z dnia 16 kwietnia 2015 r., I UK 470/14, LEX nr 1751284; z dnia 16 kwietnia 2015 r., I UK 470/14, LEX nr 1751284; z dnia 20 września 2017 r., I UK 342/16, LEX nr 2390760; z dnia 7 listopada 2017 r., II UK 656/16, niepublikowane). W postanowieniu z dnia 18 września 2014 r., I UZ 9/14 (LEX nr 1532734), Sąd Najwyższy stwierdził, że dopuszczalność skargi kasacyjnej w sprawach o prawa majątkowe (art. 398² § 1 zdanie drugie k.p.c.) uzależniona jest od wartości przedmiotu zaskarżenia, niezależnie od tego, czy sporne roszczenie dotyczyło ustalenia, ukształtowania, czy świadczenia. Z kolei w uzasadnieniu postanowienia z dnia 5 grudnia 2017 r., I UZ 52/17 (LEX nr 2434481), Sąd Najwyższy uwypuklił, że sprawa o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, o której mowa w art. 398² § 1 zdanie pierwsze k.p.c., to sprawa, w której spór dotyczy istnienia obowiązku podlegania danej osoby fizycznej ubezpieczeniom społecznym z któregokolwiek tytułu wymienionego w art. 6 ustawy systemowej. W rezultacie, w sprawie, w której adresat decyzji organu rentowego zaprzecza, że jest płatnikiem składek należnych za ubezpieczonego, spór przedmiotowo dotyczy składek na ubezpieczenia społeczne, a nie podlegania ubezpieczeniu. Sprawa ta nie należy zatem do

kategorii wymienionej w art. 398² § 1 zdanie drugie k.p.c., a o dopuszczalności skargi kasacyjnej decyduje wartość przedmiotu zaskarżenia (zob. także postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 2017 r., II UZ 68/16, LEX nr 2209114 czy z dnia 21 kwietnia 2015 r., II UZ 8/15, OSNP 2017 nr 3, poz. 34 oraz uzasadnienie do uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2018 r., III UZP 9/17, LEX nr 2521638). Podkreślić należy, że wniesienie odwołań od odrębnie wydanych indywidualnych decyzji składkowych powoduje wszczęcie odrębnych spraw odwoławczych, które choć skumulowane w jednym postępowaniu w trybie art. 219 k.p.c. zawsze wymagają określenia osobnych wartości przedmiotów sporu i zaskarżenia w każdej z połączonych spraw indywidualnych. W konsekwencji te indywidualne wartości przedmiotów zaskarżenia, a nie ich suma decydują o przedmiotowej dopuszczalności skargi kasacyjnej. W razie zatem objęcia jednym wyrokiem wielu decyzji ustalających płatnikowi składek (pracodawcy) i wskazanym w tych decyzjach pracownikom podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne, wartość przedmiotu zaskarżenia skargą kasacyjną oznacza się odrębnie względem każdego ubezpieczonego (uchwała Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2014 r., II UZP 1/14, OSNP 2014, nr 12, poz. 168).

Z uwagi na powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.